

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ВІДКРИТОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

АНДРІЄВСЬКА Є. В.

аспірантка

Одеса

Рух до інноваційної економіки диктується логікою суспільного життя. У її основі лежить об'єктивна необхідність переходу до нового, шостого, технологічного устрою. Формування і ресурсне забезпечення інноваційного розвитку машинобудівних підприємств є найважливішим теоретичним і практичним завданням структурної перебудови економіки України, що приводить до необхідності розвитку нових підходів до комерціалізації технологій. У таких умовах необхідно реалізувати так звані відкриті, або замовлені, інновації, поняття яких увів у науковий обіг професор Каліфорнійського університету Генрі Чесборо [8].

Проведений аналіз теоретичних поглядів на поняття «інновація», що сформувався на сьогоднішній день, дозволяє систематизувати такі підходи (рис. 1).

Перший підхід пов'язаний з характеристикою техніко-технологічного результату інноваційної діяльності машинобудівного підприємства. Проте такий підхід є дуже вузьконаправленим, таким, що відображає лише одну з характеристик досліджуваної категорії.

При *другому підході* інновація розглядається як результат інноваційної діяльності, що отримав втілення у вигляді нового або вдосконаленого продукту, упровадженого на ринку, нового або вдосконаленого технологічного процесу, використовуваного в практичній діяльності, або в новому підході до соціальних послуг.

Третій підхід пов'язаний з дослідженням категорії «інновація» як процесу, що включає основні етапи інноваційної діяльності.

Інновації можна розглядати з двох точок зору. За однією, це комплексний процес створення, поширення і використання нового практичного засобу для нової або для кращого задоволення вже відомої суспільної потреби. За другою, це процес пов'язаних з інновацією змін у тому соціальному і речовому середовищі, в якому здійснюється його життєвий цикл. Інновація є процесом, у ході якого наукова ідея доводиться до стадії практичного використання і починає давати економічний ефект, тобто набуває економічного змісту [3].

Четвертий підхід розглядає інновації як зміни в первинній структурі виробничого організму, тобто перехід внутрішньої структури до нового стану» або як цільова зміна у функціонуванні підприємства як системи [1, 4].

На наш погляд, важливим і актуальним є розгляд теорії відкритих інновацій, найбільше тих, що відображають процеси розвитку інноваційної діяльності машинобудівних підприємств в умовах глобалізації.

Відкриті інновації (*Open Innovation*) включають відкриття інноваційного процесу підприємства і, таким чином, активне стратегічне використання зовнішнього світу для посилення власного інноваційного потенціалу. На мезо- і мікрорівнях цей процес реалізується завдяки кооперації між машинобудівними підприємствами і відкритими дослідницькими установами. Складові відкритих інновацій наведені на рис. 2.

Конкурсні механізми дозволяють залучити до рішення задачі більше фахівців, щоб розглянути проблему з усіх боків і скористатися зовнішнім досвідом. Методи мислення задають високий технологічний рівень, це спеціальна техніка (ТРИЗ, Латеральне мислення, Design Thinking), яка концентрує увагу на вирішуваних завданнях і підвищує вірогідність їх вирішення. Конкурсні механізми забезпечують диверсифікацію компетенцій і формують команди, заробіток на капіталізації активів залучає венчурних інвесторів [5, 6].

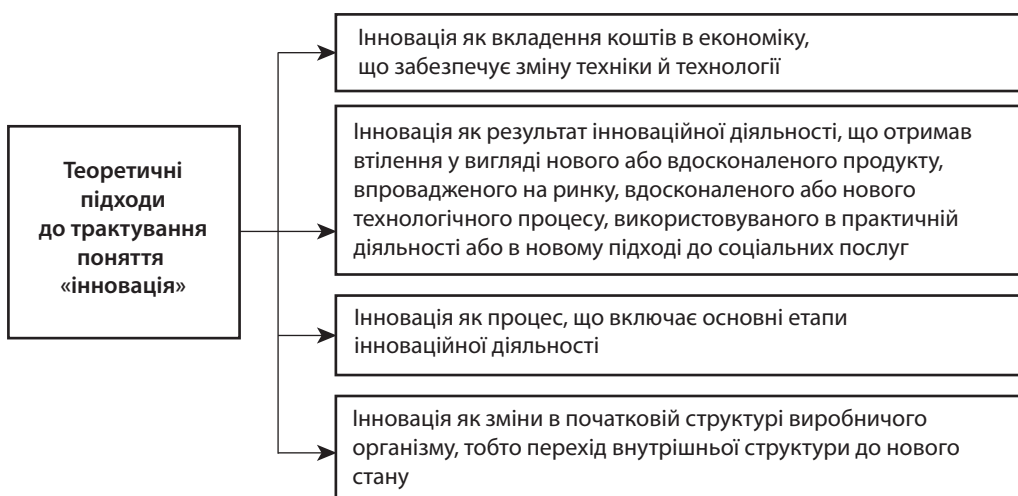

Рис. 1. Теоретичні підходи до трактування поняття «інновація»

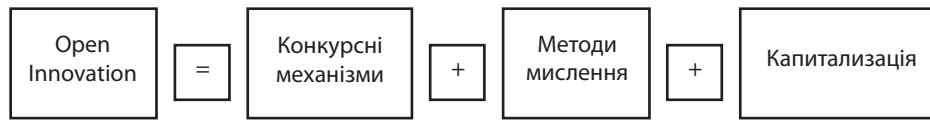

Рис. 2. Складові відкритих інновацій

Згідно з логікою відкритих інновацій машинобудівним підприємствам важливо використовувати зовнішні джерела винаходів і технологій для того, щоб ефективно реалізовувати свої проекти. А, з іншого боку, підприємства повинні відкрити доступ до своїх винаходів і технологій, щоб отримати від їх реалізації максимальний прибуток. Відкриті інновації сполучають зовнішні і внутрішні ідеї в систему, вимоги до якої визначаються моделлю бізнесу машинобудівних підприємств [6].

Можна розрізнити три ключові стадії процесу, що впливають на формування відкритих інновацій:

- ✦ пошук (розробка) за допомогою дослідницьких інститутів;
- ✦ кооперація з іншими компаніями (у формі партнерства, альянсу, спільного підприємства);
- ✦ покупка (продаж) ліцензії, патенту, використання венчурної схеми (відкриття компанії «сплін-ін» тощо).

При формуванні механізму управління інноваційним розвитком на машинобудівних підприємствах для забезпечення ефективності інноваційного процесу доцільно враховувати процеси і принципи відкритих інновацій.

Відкриті інноваційні процеси передбачають вільну і добровільну зацікавлену взаємодію багатьох незалежних учасників (як окремих людей, так і організацій) в умовах висококонкурентного ринкового середовища, що динамічно глобалізується.

Розглянемо порівняльні принципи відкритих і закритих інновацій на машинобудівних підприємствах (табл. 1).

Відповідно до правил формування відкритої інноваційної системи управління інноваційним розвитком

на машинобудівних підприємствах будується на таких принципах:

- ✦ поняття інновації як конкурентної переваги;
- ✦ сприйнятливість до інновацій суспільства і окремого підприємства;
- ✦ використання моделі інноваційного саморозвитку підприємства;
- ✦ організація інноваційного розвитку на базі інноваційних цільових програм.

Відкриті інновації – закономірне явище глобалізуючих динамічних і висококонкурентних ринків товарів, послуг, ідей.

Відкриті інновації сьогодні пересікають кордони компаній, країн і континентів, будучи складним культурним крос-процесом. Основними елементами механізму управління інноваційним розвитком підприємства є:

- ✦ цілі управління;
- ✦ перспективи інноваційного розвитку підприємства;
- ✦ критерії управління – кількісний аналог цілей;
- ✦ чинники управління – елементи об'єкта управління та їх зв'язки, на які здійснюється дія на користь досягнення поставлених цілей;
- ✦ методи дії на дані чинники управління;
- ✦ ресурси управління – потенціал підприємства, при використанні якого реалізується вибраний метод управління і забезпечується досягнення поставлених цілей.

Мак Кеон розглядає узагальнено процес інновації у складі таких етапів:

- ✦ ідея;
- ✦ ідея, що розділяється, – інсайт (*insight*);

Таблиця 1

Порівняльні принципи відкритих і закритих інновацій

Закриті інновації	Відкриті інновації
Талановиті люди, що знаються на цій галузі, працюють на нас	Далеко не всі талановиті люди працюють на нас. Ми повинні взаємодіяти з талановитими людьми, що діють як в нашій компанії, так і за її межами
Щоб отримати прибуток від НДДКР, необхідно зробити відкриття, розробити його до рівня продукту	Значну цінність можуть створювати зовнішні НДДКР; внутрішні НДДКР необхідні, щоб отримати частину цієї цінності
Якщо ми зробимо відкриття самі, то зможемо першими вийти з ним на ринок	Не обов'язково самим проводити дослідження, щоб на основі їх результатів отримати прибуток
Компанія, яка доводить інновацію до ринку першою, виграє	Створення досконалішої моделі бізнесу важливіше, ніж вихід першим на ринок
Якщо ми самі створимо в галузі велику частину кращих ідей, ми виграємо	Якщо ми щонайкраще скористаємося внутрішніми і зовнішніми ідеями, ми виграємо
Ми повинні добре контролювати нашу інтелектуальну власність, щоб конкуренти не скористалися нашими ідеями з прибутком для себе	Ми повинні отримувати прибуток від використання інтелектуальної власності та повинні купувати інтелектуальну власність в інших компаній кожний раз, коли вона відповідає прийнятій бізнес-моделі

- ✦ розробка інсайта до практики – винахід (*invention*);
- ✦ використання винаходу – інновація (*innovation*).

У процесі закритої інновації бере участь один розробник. У процесі відкритої інновації – декілька розробників, наприклад, А, В, С, D (рис. 3), кожен з яких може бути особою або групою (організацією), можливо з різних країн.

Етапи \ Розробники	Закрита інновація	Відкрита інновація			
	А	А	Б	В	Г
1. Ідея	X	X			
2. Ідея, що розділяється, – інсайт	X		X		
3. Розробка інсайта до практики	X			X	
4. Використання винаходу	X				X

Рис. 3. Схеми процесів закритої і відкритої інновації

Концепція відкритої інновації (*open innovation*) ґрунтується на зовнішніх учасниках як джерелах ідей, так і засобах комерціалізації ідей. В умовах глобальних ринків і галузей відкриті інновації перетинають кордони країн і регіонів. Зрозуміло, що розрив між інноваційним середовищем України і країн інноваційних лідерів перешкоджає формуванню транснаціональних інноваційних ланцюжків, відтісняючи Україну на периферію висококонкурентного інноваційного поля.

Відкритий тип інновацій, за даними Семенової Н. [7], розвивався паралельно з глобалізацією економічних процесів і ринків, активнішим включенням споживачів в інноваційний процес (так звана «демократизація» інновацій) і подальшою комерціалізацією технологій поза компаніями, де інновацію було вироблено або вперше застосовано. Використання методів відкритих інновацій залежить від ефективності так званих посередницьких ринків ідей і технологій. Підприємство стає системним інтегратором внутрішніх і зовнішніх технологій. Відкриття продукту для зовнішніх інноваторів перетворює його на платформу, на якій будують свої рішення інші учасники ринку.

Інтернет і сучасні обчислювальні потужності дозволяють кинути мільйонні людські ресурси (краудсорсинг) на вирішення будь-яких проблем, у тому числі й корпоративних. Соціалізацію можна зробити потужною конкурентною зброєю підприємства нового покоління.

ВИСНОВКИ

Таким чином, інвестиції в зовнішнє партнерства та відкриті інновації можуть бути одним з найпотужніших ва-

желів розвитку машинобудівних підприємств і збільшення їх конкурентоспроможності. Услід за оновленням виробничих фондів український бізнес повинен шукати нові моделі розвитку, створюючи систему корпоративних досліджень і розробок. ■

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Водачек Л.** Стратегія управління інноваціями / Л. Водачек, О. Водачков. – М.: Экономика, 1989. – 212 с.
- 2. Ильчук В. П.** Факторы открытых инноваций / В. П. Ильчук. – 2012. – Режим доступа : <http://www.researchclub.com.ua/journal/210>
- 3. Кузовлева И. А.** Механизм управления инновационным развитием предприятий промышленности / И. А. Кузовлева, С. Г. Кузнецов, О. Г. Кураленко // Управление экономическими системами. – 2011. – Режим доступа : <http://uecs.ru/innovacii-investicii/item/611-2011-09-14-07-14-40>
- 4. Лапин Н. И.** Теория и практика инноватики / Н. И. Лапин. – М.: Логос, 2008. – 328 с.
- 5. Сабадош Г. О.** Модель відкритої інновації в механізмі державної підтримки підприємництва / Г. О. Сабадош, Ю. В. Топольницький // Інновації в бізнесі XXI століття. – 2011. – С. 110 – 116. – Режим доступа : www.nbu.gov.ua/portal/.../110_116.pdf
- 6. Семенова Н. Н.** Глобализация и открытые инновации. / Н. Н. Семенова // Наука, инновации, образование. – 2008. – № 6. – С. 67 – 72.
- 7. Чесборо Г.** Открытая инновация: новые установки по созданию и коммерциализации технологии / Г. Чесборо. – Бостон : Изд-во Гарвардской бизнес-школы, 2003. – 200 с.